

نظام‌های مدیریت یادگیری نرم‌افزارها (بخش دوم)

اشاره

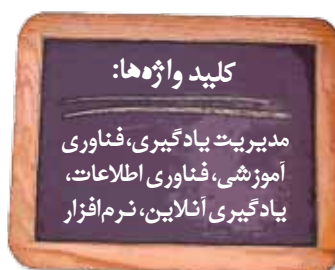
در شمارهٔ آبان‌ماه، نظام‌های مدیریت یادگیری را معرفی کردیم. فایده‌های آن‌ها را در اجرای شیوه‌های فعال تدریس گفتیم. در این شماره، به معرفی و شرح ابزارهایی که نظام‌های مدیریت یادگیری برای بهبود و سهولت فرایند تدریس در اختیار معلمان قرار می‌دهند و همچنین انواع این نظام‌ها و نحوهٔ انتخاب آن‌ها می‌پردازیم.

و از نظرات یکدیگر آگاه شوند. برای مثال، معلم می‌تواند موضوعی را که قرار است در جلسهٔ آینده در مورد آن بحث و گفت‌وگو کند، در کلاس اعلام کند و از دانش‌آموزان بخواهد با استفاده از تالارگفتمان در محیط مجازی به بحث و گفت‌وگو بپردازند. در صفحهٔ اینترنت (تالارگفتمان) معلم می‌تواند موضوع بحث و مطالب لازم برای ورود به بحث را بنویسد. سپس هر دانش‌آموز می‌تواند ضمن معرفی خود، نظرش را در صفحهٔ وب بنویسد و دانش‌آموزان با یکدیگر به بحث و گفت‌وگو بپردازند. معلم در این فرایند می‌تواند نقش ناظر را داشته باشد و در صورت لزوم با قرار دادن پیغام در این صفحه آن‌ها را راهنمایی کند. یکی از مزایای این ابزار آن است که موجب پیشرفت مهارت نگارش دانش‌آموزان می‌شود. همچنین، برخلاف کلاس درس، دانش‌آموزان فرصت کافی دارند تا در مورد نظرات یکدیگر به تفکر بپردازند و نظر خود را اعلام کنند. از دیگر مزایای این ابزار کمک به دانش‌آموزان خجالتی یا دانش‌آموزانی است که دچار لکنت زبان هستند و از نظر ارتباط کلامی مشکل دارند. در این روش، آنان هم می‌توانند مانند سایر

نیازهای آموزشی مؤسسه، به ساخت و تولید نرم‌افزار سیستم مدیریت آموزشی اقدام می‌کنند. لذا ابزارهای آموزشی که در این نظام‌ها تعبیه شده‌اند بسیار زیاد و متنوع‌اند و ذکر همهٔ آن‌ها در این مقاله نمی‌گنجد. در این قسمت به مهم‌ترین و متداول‌ترین آن‌ها که نقش بیشتری در هدایت شیوه‌های تدریس فعال دارند اشاره می‌کنیم:

● تالارگفتمان^۱

از ابزارهای متداول در نظام‌های مدیریت یادگیری است. این ابزار از طریق اینترنت فرصت ارتباط جمعی بین دانش‌آموزان و معلمان را در هر زمان و مکان فراهم می‌سازد. تالارگفتمان در واقع صفحه‌ای از اینترنت است که دانش‌آموزان و معلمان می‌توانند نظرات خود را در آن بنویسند

سراغاز

امروزه استفاده از نظام مدیریت یادگیری در بسیاری از دانشگاه‌ها و مدارس دنیا رایج شده است و به همین دلیل، این نظام‌ها از لحاظ تعداد و تنوع رشد زیادی کرده‌اند. در برخی موارد سازندگان این نظام‌ها قبل از ساخت ابتدا با فناوران آموزشی و همچنین معلمان و مدیران مدارس یا مسئولان آموزشی دانشگاه‌ها برای طراحی ابزارهای آموزشی موردنیاز آن‌ها مشورت می‌کنند و سپس با توجه به

ویکی ابزاری
است که از طریق
اینترنت فرصت
ارتباط جمعی
بین دانش آموزان
و معلمان را در هر
زمان و مکان فراهم
می‌سازد

دانش آموزان با آرامش با دوستانشان بحث و گفت‌وگو کنند. همچنین در این جلسه کلاسی دانش آموزان با دید بهتری درباره مسئله‌ای که معلم عنوان کرده است بحث و گفت‌وگو می‌کنند و معلم هر برای سوق دادن دانش آموزان به سطوح بالای تفکر و یادگیری فرصت کافی دارد.

تالار گفتمان و مدیریت مدرسه:

تالارگفتمان می‌تواند طوری طراحی شود که نه تنها امکان برقراری ارتباط بین دانش آموزان یک کلاس، بلکه یک مدرسه را فراهم کند. برای مثال، در برخی موارد مدیر مدرسه ممکن است برای ایجاد نظم و بالا رفتن کیفیت یادگیری یا انگیزه دانش آموزان قوانینی را وضع کند. او می‌تواند قبل از هر اقدام از طریق تالارگفتمان با دانش آموزان گفت‌وگو کند و از آن‌ها بخواهد نظرشان را در مورد مشکلات و وضعیت نظم و مقررات مدرسه بیان

کنند. دانش آموزان می‌توانند بدون آنکه خود را معرفی کنند نظرشان را بگویند. از این طریق، مدیر ارتباط صمیمی‌تری با آن‌ها برقرار می‌کند و قبل از تصمیم‌گیری، از احساسات و نظرات دانش آموزان آگاه می‌شود. در این صورت، مدرسه محیط دوستانه‌تری به خود می‌گیرد. در واقع، از این طریق دانش آموزان می‌توانند در مدیریت مدرسه شریک شوند و از روی رغبت، نه اجبار و زور، مقررات مدرسه را رعایت کنند.

● ویکی^۲

یکی از ابزارهای اغلب نظام‌های مدیریت یادگیری ویکی است. ویکی به دانش آموزان و معلم اجازه می‌دهد نوشته‌های یکدیگر را تغییر دهند. البته نوشته، تغییرات اعمال شده در آن و نام کسانی که این تغییرات را انجام می‌دهند نیز ثبت می‌شود. برای مثال، معلم درس ادبیات فارسی می‌تواند دانش آموزان را

گروه‌بندی کند و متنی را برای ویرایش به هر گروه ارائه دهد. دانش آموزان هر گروه از طریق ویکی می‌توانند جملات متن را تغییر دهند و هر کدام نظرشان را اعمال کنند. معمولاً در ویرایش ادبی، برخی از اشتباهات دانش آموزان کلاس مشترک است و این تمرین می‌تواند معلم را از اشتباهات رایج دانش آموزان آگاه سازد. در درس ریاضی معلم می‌تواند دانش آموزان را گروه‌بندی کند و به هر گروه تمرین‌هایی را با حل آن‌ها بدهد و از دانش آموزان بخواهد آن‌ها را تصحیح کنند. دانش آموزان از طریق ویکی می‌توانند راه‌حل را بازنویسی کنند؛ به طوری که تغییرات آن‌ها همراه با مشخصاتشان نیز ثبت می‌شود. چنین تمرین‌هایی به معلم امکان می‌دهد دانش آموزان را به سطح ارزشیابی و قضاوت که بالاترین سطح یادگیری از سطوح بلوم است هدایت کند. همه این تمرین‌ها می‌تواند در محیط مجازی انجام شود. بنابراین،

برخی از نظام‌های

مدیریت یادگیری

مانند ماژول

رایگان است و هر

کاربر می‌تواند آن

را به‌طور رایگان

دانلود کند

معلم برای انجام این تمرین‌ها فرصت کافی خواهد داشت.

● جعبه ابزار انتقال تکالیف^۳ و دفترچه نمرات

با کمک این ابزارها دانش‌آموزان می‌توانند تکالیف و پروژه‌های خود را به معلم تحویل دهند به طوری که این تکالیف هر یک در پوشه‌ای خاص با نام خودشان در محیط مجازی و با ذکر تاریخ ثبت و ذخیره می‌شود. این ابزار به دانش‌آموزان امکان می‌دهد حتی بدون ملاقات حضوری معلم، تکالیفشان را تحویل دهند. از مزایای دیگر آن، ثبت مستند فعالیت‌های دانش‌آموزان است. معلم می‌تواند در پایان سال تحصیلی یا هر سه یا چهار ماه یک بار، یک نسخه کپی از فعالیت‌های دانش‌آموزان را به آن‌ها ارائه دهد تا از روند پیشرفت خود آگاه شوند. همچنین نگهداری این مستندات برای سال یا سال‌های تحصیلی آینده دانش‌آموزان بسیار مفید خواهد بود. بازنگری تکالیف گذشته توسط دانش‌آموز موجب جلوگیری از تکرار خطاها می‌شود. در شیوه سنتی معمولاً دانش‌آموزانی که تکالیف خود را به‌صورت منظم در پوشه‌ای نگهداری کنند و از آن برای جلوگیری از تکرار خطاها استفاده کنند تعدادشان اندک است و معلمان هم معمولاً فضای کافی برای نگهداری تکالیف دانش‌آموزان ندارند. از طرف دیگر معمولاً هنگامی که دانش‌آموزان به‌طور ملموس از روند یادگیری‌شان آگاه شوند، انگیزه بیشتری برای یادگیری از خودشان نشان می‌دهند.

در دفترچه نمرات معلم فقط به ثبت نمرات نمی‌پردازد بلکه خلاصه‌ای از بازخوردها به دانش‌آموزان در آن ثبت و نگهداری می‌شود. این مستندات می‌تواند برای معلمان سال‌های بعد نیز

بسیار مفید باشد. معلمان معمولاً در ابتدای سال تحصیلی هیچ شناختی در مورد وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان ندارند و حدود دو تا سه ماه (اگر کلاس پرجمعیت باشد، این زمان بیشتر می‌شود) وقت لازم است تا شناختی نسبی از وضعیت تحصیلی، علاقه‌ها و استعدادهاى آن‌ها حاصل شود. دفترچه نمرات می‌تواند اطلاعات کلی در مورد دانش‌آموزان در اختیار معلمان قرار دهد. این امر روند شناخت معلم از دانش‌آموز را تسهیل و از اتلاف وقت کلاس جلوگیری می‌کند. در واقع، معلم با شناخت از توانایی‌ها و علاقه‌های دانش‌آموزان برای انتخاب روش تدریس و طراحی فعالیت‌ها آموزشی تصمیم مناسب می‌گیرد.

● ابزار تست و امتحانک^۴

این ابزار به معلم کمک می‌کند برخی از مطالب درسی را از طریق اینترنت اجرا کند. البته این ابزار برای سؤالات چندگزینه‌ای (تستی) و امتحان‌های کوچک مناسب‌تر است. اما اجرای این امتحان‌ها از طریق اینترنت موجب می‌شود وقت کمتری از کلاس درس گرفته شود. علاوه بر آن، دانش‌آموزان می‌توانند این امتحانات را در منزل یا هر مکان دیگر، بدون احساس اضطراب و تنش انجام دهند. با کمک این ابزار معلم می‌تواند بازخوردها را نیز به دانش‌آموزان ارسال کند.

● منابع^۵

این ابزار فضایی از اینترنت (فضای مجازی) را در اختیار معلم قرار می‌دهد که با کمک آن می‌تواند محتوای آموزشی مانند جزوات، کتاب، عکس، اسلاید، محتوای صوتی و فیلم را در آن قرار دهد و دانش‌آموزان به راحتی

می‌توانند آن‌ها را دانلود کنند (بگیرند). این امر نیز از اتلاف وقت کلاس برای توزیع مواد کمک آموزشی می‌کاهد.

انتخاب نظام‌های مدیریت یادگیری

برخی از نظام‌های مدیریت یادگیری مانند ماژول^۶ رایگان است و هر کاربر می‌تواند آن را به‌طور رایگان دانلود کند. البته قابلیت‌های نظام‌های رایگان محدود است. علاوه بر آن، معمولاً متخصصانی که بتوانند در صورت بروز اشکال این نظام‌ها را راه‌اندازی مجدد کنند معدودند. برخی دیگر از نظام‌های مدیریت یادگیری رایگان نیست. در واقع، مؤسسه آموزشی برای تهیه آن باید هزینه بالایی بپردازد. مانند بلک بورد^۷ یا وب سی تی^۸. برخی از متخصصان فناوری اطلاعات^۹ نیز می‌توانند نظام‌های مدیریت اطلاعاتی را تولید کنند که معمولاً هزینه کمتری داشته باشند. به‌طور کلی، هر مؤسسه‌ای که قصد خرید و راه‌اندازی نظام‌های مدیریت یادگیری را دارد، باید با توجه به بودجه و نیازهای آموزشی خود، بعد از مشورت با کارشناسان فناوری اطلاعات، اقدام به خرید کند.

جمع‌بندی

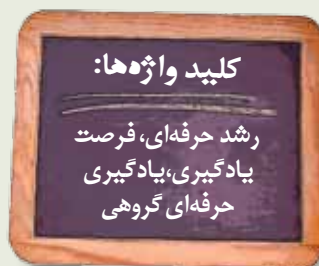
ابزارهای نظام‌های مدیریت یادگیری متنوع‌اند. همچنین، هر مؤسسه آموزشی می‌تواند بر اساس نیازش به سازندگان این نرم‌افزارها سفارش دهد تا برنامه‌ای را برایش طراحی کنند. برای مثال، اگر مؤسسه‌ای به اینترنت پر سرعت دسترسی داشته باشد می‌تواند از ابزار ویدیو کنفرانس استفاده کند تا معلم بخشی از تدریس را به‌طور غیر حضوری ارائه دهد. البته این قبیل ابزارها برای آموزش‌های از

پژوهش و یادگیری فرصت‌هایی برای پیشرفت حرفه‌ای

اشاره

همکاری متقابل با اعضای شورا یا انجمن که بر بازده دانش آموز متمرکز باشد، می‌تواند برای تلفیق یادگیری جدید در فعالیتهای آموزشی کلاس درس به معلمان کمک کند. این مقاله، بخشی از کتابچه‌ای است با عنوان «رشد و یادگیری حرفه‌ای معلمان» که یکی از کارشناسان یونسکو به نام هلن تیمپری بر پایه پژوهش‌های معتبر در این زمینه نوشته است.

اگر معلمان بخواهند تغییر کنند، ضرورت دارد که در نشست‌ها یا انجمن‌های حرفه‌ای که بر محور تأثیر گذاشتن بر دانش‌آموزان متمرکزند، شرکت کنند

یافته‌های پژوهش

همفکری گروهی برای بهبود و ارتقای تدریس مفید است؛ اما برخی از پژوهش‌ها ارتباط کمی بین شرکت در هر نوع انجمن و بهبود بازده دانش‌آموز نشان می‌دهند. با وجود این، نتایج بسیاری از پژوهش‌ها حاکی از این است که شرکت در انجمن‌های حرفه‌ای با همکاران، بخشی از یادگیری حرفه‌ای محسوب می‌شود که بر دانش‌آموزان تأثیر مثبتی دارد. بنابراین، اگر معلمان بخواهند تغییر کنند، ضرورت دارد که در نشست‌ها یا انجمن‌های حرفه‌ای که بر محور تأثیر گذاشتن بر دانش‌آموزان متمرکزند شرکت کنند؛ زیرا شرکت در این نشست‌ها، شرایط و فرصت‌هایی را فراهم می‌کند که به یادگیری حرفه‌ای آنان می‌انجامد.

پیشینه پژوهش در این زمینه، سرشار از نمونه‌هایی است که شرکت معلمان در نشست‌های حرفه‌ای، شرایط و منابعی را برایشان فراهم می‌کند تا با مشارکت هم درباره نحوه حل مسئله، برنامه درسی جدید و فعالیتهای آموزشی و پرورشی به یادگیری بپردازند. این نوع یادگیری، نیازمند تمرکز بر رابطه فعالیتهای آموزشی با بازده دانش‌آموز است. در این باره، می‌توان از کارها، نمودار پیشرفت و نتایج مصاحبه با دانش‌آموزان استفاده کرد.

راه‌دور مناسب‌ترند. برخی از ابزارها نیز ممکن است در کلاس درس کاربرد کمتری داشته باشند؛ برای مثال، صفحه‌اعلانات^{۱۱} که از طریق آن معلم می‌تواند برای هر یک از دانش‌آموزان پیغام بگذارد. لازم به ذکر است، برخی از ابزارهای نظام‌های مدیریت یادگیری استفاده آموزشی کمتری دارند و برای انجام کارهای اداری مناسب‌ترند. از آنجا که تقریباً هر شش ماه یک‌بار این نظام‌ها از لحاظ فنی تغییر می‌کنند، مؤسساتی که قصد تهیه آن‌ها را دارند بهتر است قبل از تهیه آن با کارشناسان فناوری اطلاعات مشورت کنند.

پی‌نوشت

1. forum
2. wiki
3. drop box
4. Grade book
5. test and quiz
6. Resources
7. Moodle
8. Black board
9. WebCT
10. Information Technology
11. announcements

می‌توانید مازول را از وبگاه Moodle.org دانلود کنید

منابع

1. Kats, Y. (2010). Learning management system technologies and software solutions for online teaching. New York: Information Science Reference.
2. Babo, R. & Azevedo, A. (2012). Higher education institutions and learning management systems. New York: Information Science Reference.
3. Perez, A., Perez, T. (2011). Choosing the right learning management system, Charleston: CreateSpace.

منبع

Timperly, Helen. (2008). Teacher professional learning and Development. unesco. <http://www.ibe.unesco.org>.